

Abstract - Frihed1969

Artiklen er manuskriptet til en forelæsning som afslutning på magisterkonferens i psykologi. Forelæsningen havde opgivet (stillet) emne, svarende til titlen, og en uges forberedelse. Udgangspunktet er en konstatering af, at den fremherskende naturvidenskabeligt, biologisk og deterministisk orienterede psykologi, med bl.a. benyttelse af computeren som model, tilsyneladende kun vanskeligt giver plads til et begreb om menneskelig frihed. Der skelnes her imellem frihed i oplevet eller fænomenologisk betydning, i filosofisk eller eksistentiel betydning, og endelig i ideologisk eller værdimæssig/politisk betydning. Den fænomenologiske frihed kan i princippet være en illusion, der er et produkt af rent deterministiske processer i organismen. Hvis friheden derimod er funderet i en sand indsigt i ens egne virkende livsbetingelser, er friheden reel, fordi den bryder med forudsætningen for en deterministisk forudsigelse, nemlig at forudsigelsen ikke må kommunikeres til det system, der skal forudsiges. Dette kaldes så for frihed i filosofisk eller eksistentiel betydning, og den strider ikke mod de deterministiske principper for forudsigelse af isolerede systemer, som naturvidenskaben bygger på. Endeligt peges der på, at der bl.a. via computermodellerne gives plads for et begreb om repræsentation i organismen ikke blot af forhåndenværende situationer, men også af mulige eller hypotetiske, der overskrider de faktisk virkende livsbetingelser. På den måde lukker den erklæret naturvidenskabelige psykologi alligevel en overskridelse af sig selv ind i sin begrebsramme. Denne mulighed for at kunne handle i forhold til muligheder eller alternativer kædes til sidst i manuskriptet sammen med frihedsbegrebet i værdimæssig og politisk betydning hos Søren Kierkegaard og Karl Marx. (JM, 26. oktober 2009).